

Briselē, 2022. gada 22. novembrī
(OR. en)

14440/22

Starpiestāžu lieta:
2022/0277(COD)

AUDIO 108
CODEC 1806
DIGIT 220
MI 855
DISINFO 93
FREMP 243
COMPET 931
EDPS 4
DATAPROTECT 328
JAI 1515
SERVICES 28
POLGEN 151

PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsēkretariāts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Iepri. dok. Nr.:	12413/22
Temats:	Regula, ar ko izveido Eiropas Mediju brīvības aktu – progresa ziņojums

1. Komisija 2022. gada 16. septembrī nāca klajā ar priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par vienota mediju pakalpojumu satvara izveidi iekšējā tirgū (Eiropas Mediju brīvības akts, EMBA) un grozījumiem Direktīvā 2010/13/ES ¹. Priekšlikumam tika pievienots Komisijas Ieteikums par redakcionālās neatkarības un piederības pārredzamības iekšējiem aizsardzības pasākumiem mediju nozarē un ietekmes novērtējums.

¹ Dok. 12413/22 – COM (2022) 457 final

2. Pastāvīgo pārstāvju komiteja ar EMBA priekšlikumu tika iepazīstināta 2022. gada 21. septembrī.
3. Audiovizuālo un mediju jautājumu darba grupa (*AVMWP*) tiesību akta priekšlikuma tekstu (konkrēti 1.–24. pantu) izskatīja vairākās sanāksmēs laikposmā no 2022. gada septembra līdz novembrim ².
4. Tikmēr Padome ir uzsākusi obligāto apspriešanos ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju ³ un fakultatīvo apspriešanos ar Reģionu komiteju ⁴.
5. Eiropas Parlaments par priekšlikumu paziņoja 2022. gada 17. oktobra plenārsēdē. Vēl jāpabeidz vadošās atbildīgās komitejas, komiteju, ar kurām jāapspiežas, un referenta iecelšanas process.
6. Pastāvīgo pārstāvju komiteja tiek aicināta nosūtīt Padomei pievienoto prezidentvalsts sagatavoto progresu ziņojumu par EMBA, lai informētu ministrus par līdz šim paveikto darbu un panākto progresu.

² Ietekmes novērtējumu *AVMWP* izskatīja 2022. gada 29. septembra sanāksmē.

³ LESD 114. pants

⁴ LESD 307. pants un Padomes reglamenta 19. panta 7. punkta h) apakšpunkts.

EIROPAS MEDIJU BRĪVĪBAS AKTS (EMBA)

PREZIDENTVALSTS SAGATAVOTS PROGRESA ZIŅOJUMS

I. IEVADS

1. Vispārīga informācija

Komisija 2020. gada 3. decembrī nāca klajā ar Eiropas demokrātijas rīcības plānu (plāns), kura mērķis ir nodrošināt pilnvērtīgas iespējas pilsoņiem un veidot noturīgākas demokrātijas visā ES. Plānā iekļautie pīlāri cita starpā ir vērsti uz mediju brīvības un plurālisma stiprināšanu, kā arī dezinformācijas apkarošanu.

Savā 2021. gada 15. septembra runā par stāvokli Eiropas Savienībā Eiropas Komisijas priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena uzsvēra, ka Eiropai ir vajadzīgs likums, kas aizsargā mediju neatkarību, un norādīja, ka Komisija 2022. gadā nāks klajā ar tiesību akta priekšlikumu Mediju brīvības akta veidā.

Sabiedriskā apspriešana notika no 2022. gada 10. janvāra līdz 2022. gada 21. martam. Apspriešanas nolūks bija apkopot viedokļus par svarīgākajiem jautājumiem, kuri ietekmē iekšējā mediju tirgus darbību. Tā aptvēra pārvaldības iespējas un trīs galvenās jomas, kas attiecas uz mediju tirgiem:

- mediju neatkarība un plurālisms (piemēram, mediju tirgus darījumu pārbaude, mediju piederības pārredzamība un auditorijas mērīšana);
- to veselīgas darbības nosacījumi (piemēram, sabiedrības saskare ar viedokļu daudzveidību, mediju inovācija ES tirgū, regulatīvā sadarbība);
- valsts līdzekļu taisnīga piešķiršana (piemēram, sabiedrisko mediju neatkarība, pārredzamība un valsts reklāmas taisnīga piešķiršana).

Komisija 2022. gada 16. septembrī nāca klajā ar priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par vienota mediju pakalpojumu satvara izveidi iekšējā tirgū (Eiropas Mediju brīvības akts, EMBA) un grozījumiem Direktīvā 2010/13/ES ⁵. Tajā pašā dienā tika pieņemts papildinošs Komisijas Ieteikums par redakcionālās neatkarības un piederības pārredzamības iekšējiem aizsardzības pasākumiem mediju nozarē.

2. Komisijas priekšlikums un ietekmes novērtējums

EMBA mērķis ir uzlabot iekšējā mediju tirgus darbību. Priekšlikumā ir izvirzīti četri konkrēti mērķi:

- sekmēt pārrobežu darbību un investīcijas mediju pakalpojumos;
- palielināt regulatīvo sadarbību un konvergenci;
- sekmēt kvalitatīvu mediju pakalpojumu sniegšanu;
- nodrošināt saimniecisko resursu pārredzamu un taisnīgu sadali.

Ietekmes novērtējuma ziņojumā par EMBA ir izskaidrota juridiskā pamata izvēle un priekšlikuma atbilstība subsidiaritātes un proporcionālītātes principiem.

Komisijas Ieteikumā par redakcionālās neatkarības un piederības pārredzamības iekšējiem aizsardzības pasākumiem mediju nozarē ir izklāstīts mediju uzņēmumu brīvprātīgas paraugprakses katalogs nolūkā veicināt redakcionālo neatkarību, un ieteikumi mediju uzņēmumiem un dalībvalstīm, kuru mērķis ir palielināt mediju piederības pārredzamību. Ieteikums ir galvenokārt vērsts uz to, lai palīdzētu mazināt nepamatotas iejaukšanās risku individuālu redakcionālu lēmumu pieņemšanā un uzlabotu piekļuvi informācijai par mediju īpašniekiem.

⁵ Dok. 12413/22 – COM (2022) 457 final

3. Citas iestādes/struktūras

Runājot par pašreizējo stāvokli Eiropas Parlamentā (EP) – par EMBA regulas priekšlikumu tika paziņots EP plenārsēdē 2022. gada 17. oktobrī. Paredzams, ka vadošā atbildīgā komiteja būs Kultūras un izglītības komiteja (CULT), bet apspriešanās notiks ar Iekšējā tirgus un patērētāju aizsardzības komiteju (IMCO) un Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komiteju (LIBE). Izraudzīšanās process tiks pabeigts, kā paredzēts. Šim dosjē vēl nav iecelts ziņotājs.

Ievērojot LESD 114. pantu, ir jāapspiežas ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju (EESK), un tāpēc ir uzsākts apspriešanās process.

Lai gan apspriešanās ar Reģionu komiteju (RK) nav obligāta, Komisija savā priekšlikumā ierosināja ar to apspriesties. Pastāvīgo pārstāvju komiteja, pamatojoties uz LESD 307. pantu un Padomes reglamenta 19. panta 7. punkta h) apakšpunktu, 2022. gada 16. novembrī nolēma apspriesties ar RK.

Ne EESK, ne RK vēl nav sniegusi atzinumu par EMBA priekšlikumu.

II. DARBS PADOMES DARBA SAGATAVOŠANAS STRUKTŪRĀS

Čehijas prezidentūras laikā Pastāvīgo pārstāvju komiteja 2022. gada 21. septembrī tika pirmo reizi iepazīstināta ar EMBA priekšlikumu.

Pēc tam Audiovizuālo un mediju jautājumu darba grupa Komisijas priekšlikumu izskatīja vairākās sanāksmēs laikposmā no 2022. gada septembra līdz novembrim.

Komisija Audiovizuālo un mediju jautājumu darba grupu ar EMBA priekšlikumu un ietekmes novērtējumu un Komisijas Ieteikumu par redakcionālās neatkarības un piederības pārredzamības iekšējiem aizsardzības pasākumiem mediju nozarē iepazīstināja 2022. gada 29. septembrī. Pēc tam delegācijas izteica vispārējus komentārus par EMBA priekšlikumu. Liels skaits dalībvalstu puda atbalstu akta vispārējiem mērķiem un norādīja, ka ir jāturpina izskatīt konkrētus pantus.

Sanāksmēs 2022. gada 13. un 25. oktobrī un 8. un 16. novembrī Audiovizuālo un mediju jautājumu darba grupa detalizēti izskatīja visus EMBA materiālos noteikumus (1.–24. pantu).

Vairākas delegācijas ir saglabājušas vispārējas un konkrētas izpētes atrunas attiecībā uz EMBA.

III. DELEGĀCIJU GALVENĀS ATSAUKSMES

Delegāciju galvenās atsauksmes par EMBA var sagrupēt šādos galveno jautājumu grupās:

1. Juridiskais pamats

Komisijas ierosinātais EMBA juridiskais pamats ir Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 114. pants, kurā paredzēts pieņemt pasākumus, lai tuvinātu dalībvalstu normatīvos vai administratīvos aktus, kuri attiecas uz iekšējā tirgus izveidi un darbību. EMBA priekšlikuma mērķis ir novērst sadrumstalotās valstu regulatīvās pieejas saistībā ar mediju brīvību un plurālismu un redakcionālo neatkarību, kas ietekmē iekšējā tirgus darbību.

Lai arī Audiovizuālo mediju un plašsaziņas līdzekļu jautājumu darba grupa vēl nav īpaši skatījusi jautājumu par juridisko pamatu, vairākas dalībvalstis ir paudušas interesi izprast to, kādēļ par EMBA juridisko pamatu tiek izmantots LESD 114. pants, jo īpaši saikni starp priekšlikumu un iekšējo tirgu, kā arī Savienības kompetenci pieņemt tiesību aktus par visiem jautājumiem, uz kuriem attiecas EMBA. Par šiem jautājumiem tika lūgts Padomes Juridiskā dienesta (PJD) viedoklis. PJD pašlaik izskata ierosināto EMBA juridisko pamatu.

2. Darbības joma un definīcijas

b) Attiecības ar citiem tiesību instrumentiem

Vairākas dalībvalstis uzdeva jautājumus par precīzu saistību starp attiecīgajiem Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvas (AVMPD, 2010/13) un EMBA noteikumiem, jo īpaši saistībā ar EMBA 1. panta 2. punktu, kurā AVMPD nav minēta to tiesību aktu sarakstā, kurus EMBA neskar. Taču EMBA ietekmē AVMPD, jo īpaši grozot tās 30.b pantu par Eiropas Audiovizuālo mediju pakalpojumu regulatoru grupas (*ERGA*) izveidi, sastāvu un uzdevumiem. PJD paskaidroja, ka papildus AVMPD 30.b panta grozīšanai EMBA ietekmē arī citus AVMPD noteikumus saistībā ar AVMPD 30. pantā minēto valsts regulatīvo iestāžu vai struktūru pienākumiem (sk. jo īpaši EMBA 7. panta 1. punktu, 7. panta 2. punktu, 13. panta 1. punktu, 13. panta 4. punktu un 14. panta 1. punktu).

c) Minimālais saskaņošanas līmenis

EMBA ir ievērota minimālās saskaņošanas pieeja attiecībā uz dažiem iekšējā mediju pakalpojumu tirgus aspektiem. Dalībvalstīm ir rīcības brīvība pieņemt detalizētākus noteikumus dažās jomās, kā paredzēts EMBA 1. panta 3. punktā. Šajā sakarā dažas dalībvalstis vēlētos neierobežot šo iespēju, attiecinot to tikai uz 1. panta 3. punktā minētajām jomām, bet vēlētos, lai dalībvalstis varētu pieņemt detalizētākus noteikumus citās politikas jomās, uz kurām attiecas EMBA, piemēram, valsts reklāma. Dažas dalībvalstis arī ierosināja vārdam "detalizētākus" pievienot vārdu "stingrākus", jo tās uzskata, ka detalizēti noteikumi ne vienmēr nozīmē stingrākus noteikumus.

d) Redaktors, redakcionāls lēmums, redakcionālā atbildība

EMBA 2. pantā ir sniegtas terminu "redaktors", "redakcionāls lēmums" un "redakcionālā atbildība" definīcijas. Šīs trīs definīcijas ir savstarpēji saistītas.

Vairākas dalībvalstis lūdza skaidrojumu par to, uz ko attiecas "redaktora" definīcija un vai tā attiecas tikai uz galvenajiem redaktoriem vai arī uz citiem redaktoriem. Priekšlikumā "redakcionālās atbildības" definīcija attiecas uz "efektīv[u] vadīb[u] gan raidījumu vai preses izdevumu atlasē, gan to organizēšanā nolūkā sniegt mediju pakalpojumu".

e) Smags noziegums

EMBA 2. panta 17. punktā ir sniegts to noziedzīgo nodarījumu saraksts, uz kuriem attiecas termins "smags noziegums" priekšlikuma izpratnē. Tas attiecas uz dažiem noziedzīgiem nodarījumiem, kas uzskaitīti Padomes Pamatlēmuma 2002/584/TI par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm 2. panta 2. punktā. Dažas dalībvalstis uzdeva jautājumus par definīcijā uzskaitīto noziedzīgo nodarījumu atlasī un uzskatīja, ka to varētu paplašināt, savukārt vairākas citas dalībvalstis ir izvirzījušas jautājumu par subsidiaritāti, ņemot vērā mijiedarbību ar valsts kriminālprocesu.

3. Mediju pakalpojumu sniedzēju tiesības

EMBA 4. panta 2. punktā noteikts, ka dalībvalstīm ir jāievēro mediju pakalpojumu sniedzēju faktiskā redakcionālā brīvība. Tajā arī paredzēts aizliegums "aizturēt, sodīt, pārtvert, pakļaut izsekošanai vai kratīšanai un mantas arestam vai pārmeklēt mediju pakalpojumu sniedzējus vai attiecīgā gadījumā viņu ģimenes locekļus, viņu darbiniekus vai to ģimenes locekļus, vai viņu darba un privātās telpas uz tāda pamata, ka viņi atsakās izpaust ziņas par saviem avotiem, ja minētās darbības neattaisno pārāka vispārības interešu prasība". Ar to arī ievieš ierobežojumus attiecībā uz "spiegprogrammatūr[as ievietošanu] ierīcē vai mašīnā, ko izmanto mediju pakalpojumu sniedzēji vai attiecīgā gadījumā viņu ģimenes locekļi, vai darbinieki vai to ģimenes locekļi, ja ierīkošana katrā atsevišķā gadījumā nav pamatota ar valsts drošības apsvērumiem", kas izsmēloši uzskaitīti 4. pantā.

Dažas dalībvalstis ir izvirzījušas jautājumus par iespējamo pretrunu starp EMBA 4. panta 2. punkta c) apakšpunktu un to attiecīgajām valsts krimināltiesībām, tādējādi norādot uz nepieciešamību veikt sīkāku iekšēju izskatīšanu valsts līmenī.

Vairākas dalībvalstis ir uzsvērušas, ka EMBA 4. panta 2. punkta b) un c) apakšpunktā un 4. panta 3. punktā ir jāprecizē jēdzienu "darbinieki" un "ģimenes locekļi" tvērums, jo ne visi šie cilvēki ir iesaistīti darbībā, kas saistītas ar mediju saturu.

4. Mediju pakalpojumu sniedzēju, kuri piegādā ziņu un aktualitāšu saturu, pienākumi

EMBA 6. pantā mediju pakalpojumu sniedzējiem, kuri piegādā ziņu un aktualitāšu saturu, ir noteikts pienākums savu pakalpojumu saņēmējiem darīt viegli un tieši pieejamu informāciju par saviem īpašniekiem, kā arī veikt pasākumus, ko tie uzskata par piemērotiem, lai garantētu individuālu redakcionālu lēmumu neatkarību. Vairākas dalībvalstis minēja, ka EMBA 6. pants konkrēti attiecas tikai uz tiem mediju pakalpojumu sniedzējiem, kuri piegādā ziņu un aktualitāšu saturu, un lūdza arī precizējumu par to, kuras struktūras kvalificējas kā mediju pakalpojumu sniedzēji, kuri piegādā ziņu un aktualitāšu saturu.

EMBA 6. panta 3. punktā dalībvalstis apsvēra, kādas priekšrocības un trūkumi ir tam, ka pastāv atbrīvojums attiecībā uz mikrouzņēmumiem Direktīvas 2013/34/ES 3. panta nozīmē. No vienas puses, šāds atbrīvojums var samazināt administratīvo slogu mikrouzņēmumiem, bet, no otras puses, tas, ka mikrouzņēmumiem nebūtu atbrīvojuma, palielinātu visu mediju pakalpojumu sniedzēju, kuri piegādā ziņu un aktualitāšu saturu, piederības pārredzamības līmeni, kā arī redakcionālās neatkarības līmeni.

5. Eiropas Mediju pakalpojumu padome

Ar EMBA 8. pantu tiek izveidota Eiropas Mediju pakalpojumu padome (padome), kas aizstāj ar AVMPD izveidoto Eiropas Audiovizuālo mediju pakalpojumu regulatoru grupu (*ERGA*). Saskaņā ar EMBA 9. pantu, pildot uzdevumus vai izlietojot pilnvaras, padomei ir jārīkojas pilnīgi neatkarīgi. Vairākas dalībvalstis uzdeva jautājumus par padomes neatkarību, jo īpaši attiecībā uz Komisiju, ņemot vērā ierosināto Komisijas iesaistes līmeni konkrētos gadījumos, tostarp, kad padomes lēmums/vai atzinums tiks pieņemts, "saskaņojot ar Komisiju".

Attiecībā uz EMBA 12. pantu vairākas dalībvalstis ierosināja, ka tekstā būtu skaidri jānorāda, ka padome var rīkoties pēc savas iniciatīvas.

6. Pasākumu koordinēšana attiecībā uz ārpus Savienības iedibinātiem mediju pakalpojumu sniedzējiem

EMBA 16. pantā noteikts, ka padomei ir jākoordinē valstu regulatīvo iestāžu vai struktūru pasākumi, kas saistīti ar tādu mediju pakalpojumu izplatīšanu vai piekļuvi, kurus sniedz ārpus Savienības iedibināti mediju pakalpojumu sniedzēji, ja tādi mediju pakalpojumi "kaitē vai rada nopietnas un lielas briesmas, ka tiks kaitēts, sabiedrības drošībai un aizsardzībai".

Šajā sakarā dalībvalstis apsprieda valstu regulatīvo iestāžu koordinēto darbību praktiskos aspektus un saikni starp EMBA 16. pantu un nesenajām mediju sankcijām, ko Padome piemērojusi saskaņā ar citu juridisko pamatu. Dažas dalībvalstis pieprasīja sīkākus skaidrojumus par koordinācijas procedūrām un to pasākumu tvērumu, kurus var veikt. Tika izvirzīti jautājumi arī par terminu "briesmas sabiedrības drošībai un aizsardzībai" un dažas dalībvalstis lūdza sniegt precizējumus.

7. Valsts reklāmas piešķiršana

24. panta 2. punktā noteikts, ka publiskajām iestādēm, ieskaitot valstu, federālās un reģionu valdības, regulatīvās iestādes jeb struktūras, kā arī valsts uzņēmumiem vai citām valsts vai reģiona līmenī kontrolētām vienībām, vai tādu teritoriālo vienību vietējām pašvaldībām, kurās ir vairāk nekā 1 miljons iedzīvotāju, cita starpā ir jādara publiski pieejama informācija par mediju pakalpojumu sniedzējiem piešķirtajiem reklāmas izdevumiem. Notika diskusija par administratīvo slogu, ko rada šī robežvērtība. Vairākas dalībvalstis pauda viedokli, ka lielākas pārredzamības labad 1 miliona iedzīvotāju robežvērtība būtu pilnībā jāatceļ vai jāpazemina.